

The Project Gutenberg eBook of En voi: Perhekuvaus kahdessa näytöksessä, by Johan Ludvig Runeberg

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: En voi: Perhekuvaus kahdessa näytöksessä

Author: Johan Ludvig Runeberg

Translator: Antti Törneröos

Release date: January 27, 2015 [EBook #48098]

Most recently updated: February 10, 2015

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EN VOI: PERHEKUVAUS KAHDESSA
NÄYTÖKSESSÄ ***

E-text prepared by Jari Koivisto and Tapio Riikonen

EN VOI

Perhekuvaus kahdessa näytöksessä

Kirj.

JOH. LUDV. RUNEBERG

Suomentanut Tuokko [A. Törneröos]

G. L. Söderström, Porvoo, 1880.

JÄSENET:

v. DANN, rikas kartanonherra maalla.

JULIA, hänen veljensä tytär.

AKSEL FRANK, nuori maalari.

ROUVA BINGEN, emännöitsijä v. Dann'in luona.

TRYGG, vanha, uskottu palvelija.

ERÄS SILIMAALARI, työssä v. Dann'in luona.

ENSIMÄINEN NäYTÖS.

Herra von Dann'in vierashuone, iso, kalleilla huonekaluilla varusteltu sali.

ENSIMÄINEN KOHTAUS.

v. DANN (heittäen kirjeen pöydälle).

"En voi, ei laatuun käy, on mahdoton!"

Sit' tuskin kestää ihmisenä,

Kun kurjall' ihmiskuunall' on

Tuo lause kaikkeen toimeen estehenä.

En voi ma: nähdä joka kirjeess' saa,

En voi: saa kuulla, minne matkustaa.

Maan ympäri mun kulkeissani

Tuo "en voi" särki aina korviani.

Sit' änkytetty on vuos'satoja

Ja tuskin tullee siitä loppua.

(Heltynenä.)

Mahdottomuutta — oi, jääkylmä sana!

Kuink' ennen sappeasi katkerana

Joi sydämen', ain' olen muistellut

Ja siitä asti sua inhonnut.

Sun tähteä kotirannat jättää sain ma

Ja laaksot lapsuuden,

Aik'kandet vietin kaukan' nuoruuttain ma

Kanss' surumuistojen;

Sain voimaa murtaa taisteluissa näissä

Kaikk' esteet, palasin jo harmaapäissä

Taas, taskussani koko miljona,

Ja itse puoli ihmis-inhooja.

Tääll' asuen taas, käskevällä suulla

Saan kaikki toivehen' nyt täyttymään;

Mut kummittelemast' ei vieläkään

Tuo "en voi" lakkaa ylä-, ala-kuulla.

(Ottaa taas kirjeen.)

Ei tulla voi hän, tässä nään,

Hän päättää tauluaan juur', eikä muulla

Työll' alkaa voi. Hän laiminlyönnistään

Sais maksun suuremman nyt, kuin voi luulla.

Hän nuori maalari on vaan! —

Hänt' tuomaan penikulmain päästä tuolta

Saan panna vaunut; hän ei joudakaan!

Ei tulla voi, hän päättää tauluaan,

Hänellä nykyjään vaan siit' on huolta,

Kuink' korjaisi hän Amorinsa nuolta.

Ei nähdä taida silmittä,

Herättää kuolleit', taivaalt' ottaa kuuta

Ei voi, eik' kylvää pilviin tähtiä;

Sit' ei voi; kaikkea voi muuta.

Pois hiiteen, mik' ei laatuun käy,

Mahdolliseksi mik' ei täällä näy!

Jäät' täytyy juoda tätä kestääksen' nyt.

TOINEN KOHTAUS.

v. Dann. Julia.

JULIA.

Min-laiseks', setä, mua tahdotten nyt?

Hurjaksi, kiltiksikö?

v. PANN.

Mamselli,

Sun tänäpäpä maala maalaari.
Saat valikoida itse pukimen nyt.

JULIA.
Muako maalataan?

v. DANN.
Niin tosiaan.

JDLIA.
Se mahdotont' on, setä, milloinkaan
En voi ma —

v. DANN (nousee kiivaasti ja pitää käsiään korvain edessä).
Voitpa! Sua voidaan kyllä
Voidella, tervata ja vaikka millä
Värillä tuhruttaa, jos tahdotaan.

JULIA (hyvitellen).
Niin, niin, jos setä tahtoo. Pelkään vaan,
Ett' olisi se tervaaminen
Itselle teille vaarallinen. —

v. DANN. Mitenkä? Uhkailenko sa?

JULIA.
Vain pelkään, josko jolloinkin en
Näin kaulaanne ma karkaja
Ja tahraa teitä tervahan, kun min'en
Voi olla lainkaan tyyni, varova.

v. DANN.
Pois, herjä, luota suuttunehen.
Nyt mairitusta kärsi en,
Sen jättää saat sa aikaan toisehen.

JULIA.
Te suuttunut? Sit' ette voi —? Mut kehen?
Miks'?

v. DANN.
Sen sä tiedät parahin:
Maailmaan, sinuhun viel' enemmän
Tuost' "en voi" lauseestanne kirotusta.

JULIA.
Äskenhän, setä, teille lupasin
Koht' ottaa vastaan vaikka voidellusta.

v. DANN. Mut "en voi" lausuit ennen lupausta.

JULIA.
Myönsinhän myöskin, että terva musta
Voi mua tahrata, jos tahdotten.

v. DANN (silittää keveästi hänen poskeaan). Niin — kärsiä ei voida sua vainen.

JULIA.
Ma maalataan? Miks'/? Saanko tietää sen.

v. DANN.
Jos vastaisin: kun mulle mielehen
Se on, —

JULIA.
Mut muistakaa, vaikk' olen nainen,
Voi tahto olla mulla vastakkainen.

v. DANN.

Siks' syyni tietää nyt sun suon.

(Vie hänet peilin eteen.)

Pilkistä tuohon, näätkös kuvan tuon?

Tuon pienen velhon, muodottoman, ruman?

JULIA.

Hyi! Tytön nään mä suuttuneen, mut soman.

v. DANN.

No olkoon. Kauneutes tuo,

Min — jälkeen ansios ei oman —

Vaan armost' taivas sulle suo,

Sun ympärilles kohta luo

Kosija-joukon summattoman.

Mit' tuovat silloin mulle nuo?

JULIA.

Pitoja yhä vaan. Haa, hankettanne

Jo alan vähitellen älytä!

Pois poistaaksenne noita sääskiä,

Armotta tervuutatte Juulianne.

v. DANN.

Vait, pidä suusi, että päättää saan,

Vakaana jos voit olla hetken vaan.

(Liikutettuna.)

Et tiedä, lapsi, kuinka elämänsä

Setäsi olla yksin saanut on

Ja sydämensä, niinkuin kallion,

Paaduttaa taistellessaan yksinänsä.

Vierasten maissa tuntemattomain

Matkustaa ensi nuoruudesta sain.

Ei seuraajaa mull' ollut elämässä,

Nyt vasta, nyt, kun hauta on jo lässä,

Sain — —

JULIA (syleillen häntä sydämellisesti).

— Ystävän, jok' kanssanne on ain,

Niin-kuin nyt lukemass' on tässä

Hän silmienne loistavain

Kirkasta tuota kirjoitusta,

Jonk' kevät sydämenne luo

Ja joka uskoa ei suo

Kenenkään sydämenne paatumusta.

v. DANN.

Niin, ystävän mä varmahan

Sinussa tiedän aina, armahani,

Kun suonissasi juoksevan

Mä tiedän verta veli vainajani;

Mut ystävän, jok' koht' ei sinne jää,

Miss' setä vanha istuu yksinänsä,

Vaan, Jumala ties minne, lennähtää

Kanss' armahamman toisen ystävänsä.

JULIA.

Ken, minä? Taivaan kautt', en voi sit', en — —

v. DANN. Jo eikö häijy "en voi" sulta ehdy?

JULIA.

Pakoittaako mun setä miehellen?

v. DANN. En, mut niin viimein tsemälleen on tehty.

JULIA.

Persoonan' omani on, luulisin.

v. DANN.

Niin kyllä, siksikun on nähty
Persoona nuoren luutnantin
Tai jonkun sievän kreivin, paronin,
Joll' lakkari on niinkuin luotu
Mun miljonaani kätkemään.
Senlainen saapuu, niinkuin sulle suotu
Taivaalta, ja ma yksin jään.
Setäsi silloin suru täyttää,
Hän yksin istuu muistellen,
Ett' ystävä häll' oli entinen.
Siks' onnellista sattumusta käyttää
Koht' tahdon (sit' ei useasti saa
Tää seutu, joka on kuin erämaa)
Ja maalattaa sun, että kun en sua
Nää täällä luonan', ikävässä mua
Kuvasi kuitenkin sais lohduttaa.

JULIA.

Ah, kuinka, setä, palkita voin tätä
Hyvyyttänne?

(Tahtoo ottaa häntä kädestä.)

v. DANN (salaten liikutustaan).
Pois, nyt mä rauhaan jätä!

JULIA.

Ett' teiltä pois ma vietäisiin,
Se aatos liikuttaa jo teitä, setä.

v. DANN. Hulluutta! Mistä tiedät, ett' on niin?

JULIA.

Äänenne, setä, siin' ei mua petä.

v. DANN.

Kautt' taivaan, kuljinko ma halki maan,
Ja koveninko murheen taistelusta,
Ja näinkö tuskaa, harvoin rauhaa vaan,
Tuost' tunteakseni jo liikutusta,
Ett' tyttö tynkkä syystä jostakusta
Mun jättäis? Ääneni se vanhuuttaan
Vaan värisevi: lintu itse täällä
Heleesti piipattaa vaan kevät-säällä.
On tauti luotu ihmis-äänelle,
Jot' ei voi välttää, syksyks' sano se.
Jo tarpeeks' saanet selitystä siitä.

KOLMAS KOHTAUS.

v. Dann. Julia. Silimaalari.

(Maalari, pöntöllä ja pensseleillä, oven suussa
kumarrellen, maalingilla tahrattu etunahka edessä.)

JULIA (itsekseen).

Voi taivas, tuoko on se maalari?
Jo näky tuosta viiltää selkäpiitä!

(Kovaa)

Tää ei käy laatuun koskaan, setäni!

MAALARI.

Täss' on nyt, herra, kaikki maalinki,
Ei kannu kahteen maalaukseen riitä,
Täll' en voi koskaan — —

v. DANN (kovasti vihastuneena maalarille).

Suori tiehesi!

Kirottu "en voi" kohta vie pois myötäs,
Käy Tryggin luo, hän palkitseepi työtäs.

MAALARI.

Siis enkö vielä työtä saa?

v. DANN. Mun luonan' ette. Luunne korjatkaa!

MAALARI.

Teit' tahtonut en, herra armollinen,
Suututtaa, Työtä, vaikk' kuink' ankaraa,
Oi, antakaa, kun toimeen-tuleminen
On kaupungissa vaikeaa.
Siell' leipä on niin ahtahassa,
Ja vaimo sairas, lapsia
Siell' on kuin urkupiiput vinkumassa.

JULIA.

Oi älkää, setä, olko ankara!

v. DANN.

En voi, ei laatuun käy — ei haastamista
Muut' ole! Tuo on oikein pirullista.

JULIA.

Mut mikä teitä voi näin suututtaa?
Nyt näyttäkää jo hälle hellyyttänne,
Niin lohdutusta raukka jälleen saa.
Te murratte jo miehen kielellänne,
Nyt hellä sana hälle lausukaa,
Väristä suokaa syksyn äänessänne.

v. DANN (tyynempänä).

Ei nähdä taida silmittä,
Herättää kuolleit', taivaalt' ottaa kuuta
Ei voi, eik' kylvää pilviin tähtiä,
Sit' ei voi, kaikkea voi muuta — —

JULIA.

Voi käyttää hellempää myös suuta,
Kun sydän lämmin on lempivä.

v. DANN.

Sen helymään sä, lapsi, vaan voit panna.

(Maalarille.)

Tuo "en voi" heitä nyt jo hiitehen.

(Ojentaa hänelle muutamia kultarahoja.)

Väriä tällä tuoda anna,
Äläkä sano sitten: en voi, en.

MAALARI.

Mut täss' on liikaa!

v. DANN.

Pois ma annan sen.

MAALARI.

Tää kulta kaikki —

v. DANN.

Vinkujoille kann.

MAALARI.

Kuink' kiittää voin? —

v. DANN.

No mene alhaallen
Ja tuhraa loppuun sotkus siellä,
Ja tule sitten kuulemaan,
Mit' antaa aikaan sopivaan
Voin täällä välityötä vielä,
Jot' tehdä voit kyll' ilomiellä.

(Maalari menee.)

NELJÄS KOHTAUS.

v. Dann. Julia.

JULIA.
Kädellä tuonko siis ma maalataan?
Mik' aivoihinne tulikahan?
Ja vastassako istua ma saan
Tuon ilkeen, inhoittavan etunahan?

v. DANN (nauraen). Ken, tyttö hupsu, sua vaatiikaan Tuon tervapöntön luokse tulemaan?

JULIA.
Jos hän mun maalaa muistiltahan,
Kernaasti hänne suon ma sen
Hyväksi sairaan vaimon, lapsien.

v. DANN.
Se oiv' ois kuva, josta muistella voin
Sun muotoasi lohdutukseksin.

JULIA.
Kuink' aikeestanne saada tietoa voin?
Parasta on, ett' itse muotoinein
Kuvaksi jään mä setä kullallein. —

v. DANN.
Ja jos sa tervataan, niin sillä tavoin
Voit kohta kostaa. Mutta tosiaan
On onni maalarin nyt taidekkaan
Kaupunkiin' tuonut.

JULIA (vilkkaasti).
Onko mahdollinen? —

v. DANN.
On mahdollinen, yhtä varma on,
Kuin ett' tuo alituinen lausuminen:
Mi mahdollist' on, saa mun raivohon.

JULIA.
Oikeinko käynyt taidetutkinnon? —

v. HANN. Ja kuuluisa, sen ilmoittaa voin sulle.

JULIA.
Sit' uskomaan ei saada minua,
Ett' täällä moinen ois. —

v. DANN.
Sam' on se mulle.

JULIA.
Ei — neulatt' taida ommella — —
Kuink' on se setä? — taivaalt' ottaa kuuta
Ei voi, eik' kylvää pilviin kuolleita — —

v. DANN (kiivastuneena).
Mut matkustaa voi minne tahansa,

Jos myötä pensseli tai nokiluuta
Tai lesti on, tai jotakuta muuta.
Pilkkaatko minun? Hyi sinua!

JULIA.

Suo anteeks', setä, mut tää sattuma
On kumman outo. — Tääll' ois taidemiesi!
Pariisistako, Romastako, vai
Korkeesta Portist' tuli hän kentiesi?
Mist' tienoo tää nyt moisen miehen sai?
Sen-moisen eessä istuisin ma kai.

v. DANN. Mamselli leikkisä on —

JULIA (innokkaasti).

Hauska oisi

Tarkemmin tietää, mikä kolkkahan
Näin kolkkoon, kylmään taideniekan toisi?
Kuink' unhottaa niin taiteen maailman
Ja idealinsa hän voisi,
Ett' eksyis näin laill' linnun muuttavan
Hän, joka maassa vaan siin' olla soisi,
Jok' kotimaa on taiteen ihanan?
Hän sois — —

v. DANN. Mik' innostus!

JULIA (itseksseen).

Nyt puuttui vähän.

Ett' itseän' en, hupsu, ilmaissut.

v. DANN.

Oletko taitureihin mieltymähän
Tukholman koulussa näin oppinut?

JULIA (närkästyneenä ja hämmillään).

Oh, taikaa tarvita ei oppiin tähän.
Tuhansistakin kirjoist' tietää saa,
Mit' taidenieikka etsii, haluaa,
Ja mistä pingottuu sen sielun jänne.

v. DANN.

Tuo piirrokses on oiva tosiaan
Ja sukkela on siinä moni käänne.
Mut yht' et huomaakaan,
Ett' taituris, jos raha puuttu vaan,
Kauniisti kotihiin saa jäädä tänne.

JULIA (huo'auten).

Ah, raha!

v. DANN.

Raha, raha, tyttönen!

Sit' taidenieikka, jost' on puhe tässä,
Niin tarvitsee kuin muutkin elämässä.
Hän Ruotsista on tullut jällehen.
Miss' oli taitonsa hän täytännässä —

JULIA (vilkkaasti).

Ken on se? Mikä nimens' on?

v. DANN (keskeyttämättä).

Hän, nuori viel', ei maaluun käytännässä
Ja rahan hankinnassa taitohon
Lie päässyt vanhempain, siis varaton —

JULIA (keskeyttäin hänet).

No enkö nimeänsä tietää saa ma?

(Itsekseen.)

Se Aksel on, mut muu ei yksikään!

V. DANN.

Se Aksel — Aksel — sukunimeään
En muista. Kuinka voin sen unhottaa ma?

JULIA.

Frank.

v. DANN.

Frank, niin on se, juuri niin.
Sa tarkoin tunnet maalarin, mun nähden.
Ken ties se juuri on hän, jonka tähden
Sä äsken jouduit taide-innoksiin.

JULIA (kuivakiskoisesti).

Mitenkä?

v. DANN.

Onko mies hän minkäänlainen?

JULIA (taannoisella mieli-alalla).

Mies sievä kyliä, vaikk' ei paroni,
Eik' kreivi, eikä nuori luutnantti,
Ja miljonallenne on sopivainen
Hänellä myöskin lakkari;
Koulussa piirtoa hän ohjaili. — —
Niin, setä, luokaa minuhun nyt vainen
Katseenne vaikka koko päiväksi.

v. DANN.

Jo tänäin, jos et ois noin nulomainen,
Pakottaisin hänt' tänne tulemaan;
Parasta lie, jos vielä varrotaan.

JULIA.

Muu tähten' ei; mä kyllä, tyttö kurja,
Teen tahtonne; mut setä on niin nurja.
Minussa vastustust' ei milloinkaan.

v. DANN. Ei setä ole nurja, mut sa vaan.

JULIA (itseksseen).

Kuink' aatosteni kuohu on nyt hurja!
Oi taivas, Akselin siis nähdä saan!

v. DANN.

No sano suoraan, tahtookos prinsessa
Nyt itsens' antaa maalata.

JULIA.

Mielellän' aivan suostun siihen ma,
Jos ette minuhun, mun istuessa,
Noit' epäluulon katsehita luo.

v. DANN. Sa hourit, etkö leikkiä sa suo?

JULIA.

Jos muut' ei ois, mut teidän katsellessa
Noin mua, peljättävät katseet nuo.

v. DANN. Löytyykö mitäkään, mit' et sä keksi?

JULIA.

Ne saattavat mun kauhistuneheksi.

v. DANN. Vaan kummitusten näkyä on tuo.

JULIA.

Luulonne saattaa munkin luuloiseksi.

v. DANN.

Oh vaiti jo! Ma heti pakenen,
Ja kammarissani ma semmoisen
Kirjoitan kirjoituksen vielä kerran,
Jok' kohta voimaan saanee "En voi" herran.
Sen täytyy tulla. —

(Menen kirjoituskammariima ja lukitsee oven.)

VIIDES KOHTAUS.

Julia (yksin).

JULIA.

Voi, minkaltainen

Ma olen! Mieliks' setäni sen verran
En tee, ett' itseäni soisin sen
Katsella. Itkeminen nyt mun oisi.
(Niiaa lukitun oven edessä ja sanoo
aivan hiljaa itsekseen, kädet ristissä.)
Jos setä sentään anteeks' antaa voisi!
(Panee kätensä sydämelleen,)
Salaisuus pieni mulla täällä on,
Jot' tietää setäni en suinkaan soisi,
Siks' olin äreä ja levoton;
Sen setä kulta anteeks' suokohon.
(Kääntyy ovelta taas pois.)
Miks' silloin juuri katseli hän mua,
Kun vaikeinta mun oli rauhoittua,
Kun, kultuain tuon äkki-sanoman,
Ma poskieni tunsin palavan,
Kun aatosvirta aivoissani kiehui
Ja sydämessä murhe, riemu riehui?
Niin, murhe riemussani!
Hänt' tavata on riemun' autuain
Ja kuitenkin on murheellista
Mun nähdä ylevän tuon luopumista
Elonsa tarkoituksest', toiveistaan
Vähäisen rahasumman tähden vaan.
Hän lausui; taiteen maass', Italiassa,
Kun olen taiteen työssä ahkerassa
Ma vuodet ollut, sitten palajan
Kotimme rantaan, missä vartomassa
Mä tiedän olevan
Suu annahan viel' uskollisna mulle.
Sit' onnea ei ollut suotu sulle!
Sa saavuit, mainetta et voittamaan,
Sa kuvamaalarina saavuit vaan
Nyt tänne tähden kultakolikoitten,
Joidenka voimall' yli merten, soitten
Voi lentää, jotta päästä vuosien
Kentiesi vihdoon maahan taitehen
Matkustaa voisit turvissa sa noitten
Kappalten mykkien ja kuolleitten.
Kuink' oisikaan, jos nyt mä lähenen
Setääni, hälle lausuen: te voitten
Onnelliseksi tehdä Akselin;
Ja onni sen on onni mullenkin.
Kellenkä rahasummaanne te säästää
Aiotte? Akselin te voitte päästää
Osalla siitä maata kulkemaan.
Se rukous kyll' auttais; mut ma saan

Vait olla kihlauksestamme vielä,
Sill' Aksel lupasi, ett' taiteen tiellä
Ei kulkea hän tahtois kauemmin,
Jos joutuisi hän jonkun armoihin.
Sen uskonkin; ei ollut tyhjä sana
Se hältä vaan. Ma tunnen tarkkahan
Mielensä miehekkään ja kopean.
Ja nyt, nyt kun hän jälleen maalajana,
Kuin Ruotsiss' ennen, maalata mun saa,
Voinenko vielä häntä innostaa
Kuin ennen kukkanansa ihanana?
On mennyt koko vuosi jo
Mun koulunkäynti-aiastani.

(Pilkistää peiliin.)

Somempi mull' on käytös, vartalo
Kuin silloin, mutta silmänluonnissani
Tult' entist' ei; oh, kyynelkarpalo
Himmensi hiukan vaan nyt katsettani.

(Ovea liikutetaan.)

Ah, hetken saisin olla yksinän'!

KUODES KOHTAUS.

v. Dann (tulee kirje kädessä). Julia.

v. DANN.

Nyt nähdään, ammunko ma syrjähän.
Tää varmaan tänne tuulena sen tuupi.
Tuo herra korjas nuolta Amorin,
Niin kirjoitti hän, nyt hän varmaankin
Sen tehdä Amor herran itsen suopi.
Ei päässyt ääreltä hän paletin,
Nyt pääsee hän,

(Pudistaa kirjettä.)

tää esteet tieltä luopi.

JULIA.

Mut taideniekan kanssa varovin
On liikkuminen, sit' on muistaminen.

v, DANN.

Sen suhteen ollos aivan turvallinen,
Tää keinoni se lupaus on vaan
Hält' ostaa taulu viime maalaamansa,
Vaikk' ei se oisi vielä valmiskaan.

JULIA.

Tuo, luulee setä, saa sen joutumaan?

v. DANN.

Ja maksaa lupasin ma taulustansa
Mit' tahtoo vaan, koht' tänne tultuansa.

JULIA.

Nyt kehnoin keino teiltä keksittiin
Hänt' tänne saattamaan.

v. DANN.

Mut miksi niin?

Hän eikö kelpottais tät' tarjousta?

JULIA.

Ei, luulostaan jos siin' on vaatimusta.

v. DANN.

Hän luulee vaan, ett' taiteen tuottamiin

Sill' ukko tahtoo näyttää harrastusta.

JULIA.

Mut kellollenne ette häntä osta.

v. DANN.

Vait, hiidessä, jo kerran! Vastuksiin
Ja vaikeuksiinne jo uppoon melkein.
Teill' ain' on vastaanvättämistä siin'.
Asia miss' on selkeimmistä selkein.
Sen täytyy tulla. Kiitos Jumalan,
Mies yks on mulla, jok' ei mua täällä
Vastusta, estä koskaan toimissan'.
Uskollisen jo muinain seuraajan
Hänessä sain, vaikk' kuljin millä säällä,
Hän tultani ei tukehuta jäällä,
Ei Iausett': en voi, näy hän tuntevan.

(Soittaa.)

Nyt nähdä saat sen miehen uljahan,
Jok' kaikki voimallaan voi miehekkäällä
Ja vastaa mulle miehen miellä, päällä.

(Vanha Trygg tulee ja seisahtuu oven suuhun kunnioituksella.)

SEITSEMÄS KOHTAUS.

v. Dann. Julia. Trygg.

v. DANN. Sun täytyy, Trygg, taas mennä kaupunkiin.

TRYGG.

Vai niin.

v. DANN. Jos et jo tullut uuvuksiin.

TRYGG.

No kyllä kai!

v. DANN.

Taas vaunuill' lähde pian.

TRYGG.

Ne saivat äsken aisatankoon vian.

JULIA (kujeellisesti).

Sep' oivaa!

v. DANN (harmilla),

Täälläkin siis vastust' on!

TRYGG.

Mut saahan tuon tok' koht' taas kuntohon.

v. DANN (tyytyväisnä Julialle). Nyt kuulet! (Tryggille.) Teetä tuo koht' eheäksi.

TRYGG.

Mut seppä koira krouvihin jo läksi.

JULIA.

Ahaa!

v. DANN.

No hiis'!

TRYGG.

On paja paikallaan;

Myös mull' on tottumusta vasaraan.

v. DANN (Julialle). Huomaatkos? (Tryggille). Vaunut valmiiks' saatuasi, Valjasta, lähde heti

matkahasi.

TRYGG.

Samako pari?

v. DANN.

Jos se jaksaa vaan.

TRYGG.

Jos kaks ei jaksa, kolme otetaan.

v. DANN (Julialle). Milt' tuntuu? (Tryggille.) Tee vaan matkaa joutuisata, Viis ota vaikka?

TRYGG.

Mit' on asiata?

v. DANN. Ett' tänne laitat maalarin.

JULIA (tarkastaessaan Tryggiä, itsekseen).

Hän murtaa suuta, haa, lie kuitenkin

Tuo pala äijäst' ilkeelt' tuntuvata.

TRYGG.

Pitääkö mies koht' ottaa vaunuihin?

v. DANN. Niin kyll'; aik' on nyt kultaa, tavarata.

TRYGG.

Työ syntyy siitä ankarin;

Tuo poika piti aika pauhinata,

Kun viimein kiusasin hänt' tulemaan.

JULIA (tyytyväisenä),

Hän taidemies on — setä huomataan —

Jok' aian määräsi itse tahdostansa.

v. DANN.

Sen tulta täytyy totta tosiaan,

Jos muuten Trygg on vielä vanhoillansa.

TRYGG.

Jos vastustaa hän, käynkö niskallansa?

JULIA.

Ei, Herran tähden, setä!

v. DANN (suurella mielihyvällä Julialle)

Tunnusta,

Ett' tuo ei tunne vaikeuksia.

(Tryggille, antaissansa hänelle kirjeen.)

Tuo anna hälle! Hulluks' ell'ei näytä

Hän mitä maassa järjellistä on,

Niin mamselli voi huoleton,

Ja sun ei pakko niskahan sen käydä.

Mut joutu nyt on konsti parahin.

Kuink' iso aika valmistuksiin lienee

Ja matkaan ees ja takaisin

Nyt sulle, sano, välttämättömin?

Noin neljä tiimaa?

TRYGG.

Hiisikin sen tiennee,

Ett' aika ajo tuskin kahta vienee.

v. DANN.

Vain varo ett'et aja kumohon.

TRYGG.

Oh, vaunuistanne olkaa suruton.

v. DANN (Julialle, mielihyvällä). No mielestäs milt' tuollainen mies näyttää?

JULIA.

Mieheltä, jota setä taitaa käyttää
Vastaamaan jaa'ta joka sanallaan.

v. DANN. Sen, minkä myöntää, myös hän taitaa täyttää.

(v. Dann ja Julia lähenevät etu-alaa puhellen keskenänsä,
ja Trygg jää perä-ovelle, jott'ei hän kuule heitä.)

JULIA.

Vaikk' käsketten hänt' työhön hulluimpaan?

v. DANN.

Hulluksi kyllä voitko häntä luulla
Lupaamaan kaikkea?

JULIA.

Sen saatte kuulla,
Jos käsketten nyt vaan.

v. DANN.

Niin kiellon saan.

JULIA.

Vetoa lyön, ett'ette ollenkaan.

v. DANN. Sa kuulla saat, ett' on hän kieltävä nyt.

(Molemmat lähenevät häntä taas.)

TRYGG.

Herra!

v. DANN.

Sulle törmä tuttu lie,
Mist' ilmanrantaan nousee suoraan tie?

TRYGG,

On niin.

v. DANN.

Kun sinne olet ennättänyt,
Niin voithan pilvist' ottaa auringon.

TRYGG.

Tok' koittaa saan, se onneks' olkohon.

JULIA (taputtain käsiänsä).

Tää vast' on oivaa!

v. DANN.

Hän ei ymmärrä nyt.

JULIA (pilkallisesti Tryggille),
Trygg, tiedäthän, mit' iho mulle on;
Niin muista pilviss' ylhääll' ollessasi
Myös mua, tyttö raukkaa, hiukkasen
Ja sadepisarointa pullonen
Tuo tullessasi mulle mukanas,
Kun vesi tääll' on liian kalseaa.

TRYGG (närkästyneenä).

Sadetta pullo? Mut se sammuttaa
Vois auringon, jos joutuis särkymähän.

v. DANN.

No, neiti, vastaa vuorostasi tähän!
Ett' tietää vastata hän, näit jo sä.

TRYGG (v. Dann'ille).
En kaikkein salli kanssain leikitä.
Teilt' yksin vaan sit' enkä muuta kiellä.

v. DANN (ivaten Julialle). No mitä neiti káskee hälle vielä?

JULIA (ystävällisesti).
Ett' Tryggin täytyy taas jo leppyä.

TRYGG.
Tuot' ääntä kuullen vihani pois viskaan
Hyv' ollessanne hyvä olla saan.

JULIA (iloisesti ja ystävällisesti).
Miks' setä sua aina kerskailiskaan
Mieheksi parhaimmaksi päällä maan?
Mut ken sun káski hältä anomaan
Saadakses käydä taideniekan niskaan?

v. DANN (Tryggille). Kas niin, käy laita vaunus kuntohon.

TRYGG.
Koht' tuokiossa kaikki valmis on.

KAHDEKSAS KOHTAUS.

v. Dann. Julia.

JULIA (itsekseen).
Näin arkaluontoisia asioita
Tuon karhun antaa setä toimittaa.
Täst' tulee pilkkaa, joll'ei hullumpaa.
Tie taiteen täys' on orjantappuroita.
Tät' orjan työks' ehk' Aksel arvajaa.
Mit' tehdä nyt?

t. DANN.
Nyt mieles mahtaa olla
Pukuusi kiintynyt ja maalariin?

JULIA (aina itsekseen).
Ei tule mielellä hän loukatulla.

v. DANN.
Jos töyhtöhattus kaunistettaisiin
Nyt rubiniila tuolla mainiolla?

JULIA.
Hän kopea on siihen.

v. DANN.
Eikö sulla
Vois kaulass' olla helminauhanen?

JULIA (havahtuen).
Mit' tahdotte te, setä? Kuullut en.

v. DANN.
Vai et sa tarkemmalla huomiolla
Nyt kuule, mitä sulta kyselen?

JULIA.
Anteeksi, paljo miettimist' on mulla.

v. DANN.
Niin näyttää, kun niin kuuroksi voit tulla.
Mut mitä?

JULIA.

Lie jo myöhäist'. — Asiaa
Ma aioin antaa Tryggin toimittaa.

v. DANN. Pilvistä jotakuta tuottaaksesi?

JULIA.
Ei, kaupungista vaan.

v. DANN.
Se huoke'in
On temppu. Hänet panen puheillesi,
Kun valmis hän on. Varmaan jotakin
Lisätä tahdot vaatteisiin.
Mut ole kohta valmis toiminesi,
Nyt itsekin mä lähden toimihin.

(Menee.)

YHDEKSÄS KOHTAUS.

Julia (yksin).

JULIA.
Ei auta, jotakin mun täytyy tehdä,
Jos tahdon tänne saada Akselin.
Oi taivas, panna Tryggin väkisin
Hänt' tuomaan, hullumpaa voi harvoin nähdä.
Mit' täytyy tehdä? Malta, sanasen —
Korkeintaan kaksi — plyvertsillä piirtää
Vaan tahdon kiireimmin — mä tiedän sen
Paremmiin voivan häntä tänne siirtää,
Kuin miljonan, min setä kirjoittais.

(Istuutuu pöydän viereen, ottaa taskukirjastansa lehden,
kirjoittaa ja lukitsee kiireesti pienen piljetin, jota hän
näyttää kädesssänsä noustessansa ylös.)

Kas niin! vaan puolentoista rivin sijan
Se otti: "Tule luokse armahais,
Oi Aksel, älä suutu, tule pian!"
Ma varmaan tiedän hänen tulevan.
Jos hänet saisin yhtä varmahan
Nyt hakemaan vaan sedän suosiota!
Mun auttaissani vielä, setäni
Sen eestä tehdä kaikki koittaisi,
Sill' luonto häll' on hellä, ahdinkota
Hän säälis Akselin: ja tältä sota
Köyhyyden kanssa loppuis, vihdoinkin.
Hän pääsis taiteen kultakotihin,
Vaikk' kultansa ei koti ole siellä.
Mitenkä ois, jos kirjoittaisin vielä?
En ehdi. Luonteess' sedän paljo on,
Jost' ottaa saapi tarkan huomion,
Jos hellän sydämen sen tahtoo voittaa. —
Kaikk' esteet täytyy halvaks' arvata
Ja mahdottomiakin tehdä koittaa,
Ja toivoa ja voida kaikkia,
Ja joka aika olla valmiina
Päin syöksymään vaikk' kalliota vastaan,
Näyttääkseen sillä keinoin ainoastaan,
Ett' ei mies aio välttää vaaroja,
Eik' kääntyä pois tiestä alkamastaan;
Se on, vaan kaksi olkaan lakia:
Mies älkään olko orja kohtaloien,
Hän ennen kuolkaan, kuin hän lausuu "voi en".
(Lyhyt äänettämyys.)

Jos Aksel näin hänt' tietäis kohdella!
Kyll' Akselin ma saisin oppimahan,
Jos aikaa vaan ois mulla kirjoittaa.
Häll' luonnoss' on, mit' itsevaltiahan
On tarve. — Mut Trygg kirjeen' olla saa.
Tään tahdon tarkoin kertoa ma antaa,
Mit' oudonlaista mieltä setä kantaa,
Ja pyytää, että Aksel tomissaan
Ain' ukon mieltä noutamaan on tarkka. — —

(Tarkemmin mietittyään,)

Kuink' äly vähä mull' on tosiaan!
Tää juur' ois keino saattaa häntä vaan,
Jok' aina vapaudestaan on arka,
Päinvastoin tekemään, kuin vaaditaan.
Ja silloin varmaankin hän kiusallaan
Olevinans' ois auttamaton parka,
Ja ehdollaan sais sedän suuttumaan, —
Ei, toisin täytyy tehdä tässä. —
Vait, Trygg jo astuu tuolla lässä. —
Niin teen. Saat, Aksel, nähdä kohta sa,
Jos enkö joskus elämässä,
Kuin pientä vauvaa, sua johda ma.
Anteeksi, näin vaan hyödyks' sulle ma voin
Setääni hellyttää — ei auta muu.
Trygg ensin pehmetkään. —

(Ovea liikutetaan.)

KYMMENES KOHTAUS,

Julia. Trygg (tullen sisään jotenkin kiivaasti).

TRYGG.

Nyt, neiti!

JULIA (närkästyvinään).

Huu!

Miks' säikähtät mua tällä tavoin.
Sedälle kantelen, jos mua näin
Sä häiritset, sen sanon eeltäpäin.

TRYGG (kummastellen).

Mä säikähtin?

JULIA,

Niin.

TRYGG.

Mut millä lailla?

JULIA (ensin vähän epäröiden, sitten hyvin vakavasti).
Kiireelläs, askeleillas kaiukkailla.

TRYGG.

Ei kiire kuulu juuri ikähän.

JULIA.

Siis säikähdyn, kun kolkot kasvot näin.

TRYGG (suuttuneena).

En ennenkään niit' ole ollut vailla.

JULIA.

Kas niin, taas kiehuu veresi jo sun,
Mut anteeks' suon, jos anteeks' suot sa mulle.
Useinpa myös mä, raukka, kiivastun,
Mut leppyissä taas lepyn sinullen.

TRYGG (itseksseen).

Ain' altis mielen vaihtelulle,
Ja vanha Trygg saa noutaa mieltä sen.
Hän enkeli on, vaikk' on oikkuinen.

JULIA (itseksseen).

Jos viel' en väännä, pillist' äänt' ei tulle.
(Kovaa.)

Vihoissas seisot, suuta murtaen.
Tahdotkos, että itken sulle,
Sinulta rauhaa kerjäten?

TRYGG.

Oi joutukaa! On matkaan mulla hoppu.
Trygg kyllä koittaa täyttää tahtonne.

JULIA.

Tuo lupaus on riidallemme loppu.
{Antaa kirjeen hänelle.}
Tuo maalarille vie. Lie raskas se?

TRYGG.

Siunattu olkaa, taas te nauratte.

JULIA.

Se anna maalarille ainoastaan,
Sedälle, sille, joka tiellä vastaan
Tulevi, älä sitä näyttele.

TRYGG.

Viel' eikö neiti muuta tarvitse?

JULIA.

Trygg, päästä kieleles sulkuhampahastaan,
Äläkä kaupungista tullessas
Nyreä ole vanhaan tapahas,
Kun matkakumppanis kanss' olet tiellä.

TRYGG.

Hän kysykään, en vastausta kiellä.

JULIA.

Ei säästämän sun pidä sanojas.
Selitä sitten kumppanilles vielä,
Kuin tekisit sen vapahalla miellä,
Kuink' olla saa hän täällä varova,
Jos tahtoo herras suosion hän voittaa.
Ja sano, että maksaa vaivaa koittaa
Miellyttää miestä, joll' on niiljona. —

TRYGG.

Niin kyllä!

JULIA.

Älä naista minua
Sekoita siihen. — Kurjuuttansa soittaa
Sen täytyy täällä — vielä ilmoita —
Alati herras korviin nöyrin kielin
Ja ruikutella aina raskain mielin.
Siis surkeimman hän muodon ottakaan,
Huokaillen: en voi, en voi, ainiaan.

TRYGG.

Se hiiteen vie sen. —

JULIA.

Vaiti, kuuleppa!
Ja sano, että itku, nöyrät tavat

Sydäntä herras parhain liikuttavat.
Ja että jäykälle hän jäykkä on,
Mut auttaa sitä, jok' on saamaton,
Ja että sanat: en voi, mahdotonta,
Jo saivat herras auttamahan monta.

TRYGG.

Täst' iva syntyy — —

JULIA.

Kas, viel' liekkii tulta
Vihasta, nään mä, vanha povesi.
Siis viel' en anteeks' saanut sulta — — —

TRYGG.

Voin pantiks' antaa harmaat hapseni — —

JULIA.

Siit' että tahdot kaikki kieltää multa? —

TRYGG.

Siit' ett'ei totta puhu mamselli.

JULIA.

Mut miksi kieltää, koska auttaa saattaa?

TRYGG.

Ei auttaa ole tää, mut tää on kaataa.

JULIA.

Ett' teet kuin pyydän?

TRYGG.

Hän näin tulkahan!
Parempi ois, jos tullut hän ei oiskaan;
Ei arka parkaa kärsi herra Dann.

JULIA.

En maalarin ma tänne jäävän soiskaan.

TRYGG.

Se laatuun käy näin olless' asian.

JULIA.

En maalaamista tahtois ollenkahan.
Kenties ma saippuotaan, tervatahan
Huviksi miehen tuntemattoman.

TRYGG.

Mä hänet saippuoin, sen lupajan.

JULIA.

Siis sinuhun voin luottaa vakavasti?

TRYGG.

Trygg velkans' aina maksaa puhtahasti,
Hän lupaustaan ei syö milloinkaan.

JULIA.

Hyvästi, vanha ystävään, siis vaan!

YHDESTOISTA KOHTAUS.

Julia (yksin).

JULIA.

Hyi minua, jok' ilkamoitsen suotta,
Kuin josko vielä kouluss' olisin!
Vaikk' kärsin tuskin nuottia ma tuota,

Niin laulan sitä taas ma kuitenkin;
Mut sitä teen vaan tähden Akselin.
Jos tietäisin, ett', Aksel, sull' on vielä
Miel' yhtä rohkea ja riemuinen,
Kuin ennen oli, vakavalla miellä
Hylkäisin konstit koulutyttösen;
Mut murheen sait nyt riemun jälkehen!
Ma pelkään, että uljuus poiss' on sulta,
Kun erämaahan vaihdoit taiteen maan,
Ja että sult' on mennyt toivo kulta
Päästäkses kerta onneen, kunniaan. —
Uljuuttas tahdoin nostaa uudestaan.
Niin, nouseva se on, jos nöyryyteen
Vaan joku tahtoo sua taivuttaa;
Sä ylevyytees nouset entisehen,
Kun esitystä kuulet loukkaavaa.
Ja setä riemastuu, kun nähdä saa
Sun korkeana näin ja vapahana,
Kun tulta jälleen silmäs salamoi,
Kun heleästi suustas joka sana
Taas sydämesi jaloutta soi.
Se taivaist' on! Jo tule, kulta, oi!

TOINEN NÄYTÖS.

(Sama huone kuin edellisessä näytöksessä.)

ENSIMÄINEN KOHTAUS.

Julia. Frank.

(Frank istuu pöydän ääressä salin yläpuolla ja on
naulitsemassa kangasta aiotun muotokuvan kehykseen.
Julia istuu läsnä ja katselee.)

JULIA.

Tulitpa äsken, suoraan tunnusta,
Tunteella, tänne nulomielisellä.

FRANK.

Enempää tuost' ei, vaiti, Julia.

JULIA.

Mitenkä muuten voisin selitellä
Sen vierahan ja kylmän katsehen,
Min sulta sain?

FRANK.

Oh, tuosta tiedä en.
Se palavall' ei sydämellä
Kylm' olla voinut —

JULIA.

Niin kai!

FRANK.

Niin se on.
Mun täytyi typerän tuon joukkion,
Meit' ympäröivän, tähden teeskennellä
Ja pukeuda oudon muotohon.

JULIA.

Niin ulkona, mut porstuassa?
Sa etkö muista, setä katsomassa
Kun kävi hevosia, vaunujaan,
Mitenkä niiden käynyt oli tiellä?
Sekuntiin silloin kahteen tusinaan,
Ehk' kauemminkin, saimme olla siellä
Me kahden vaan.

FRANK.

Jos satakin ois oltu, mitä vielä?

JULIA.

Ei mitäkään tuon kaltaisella miellä,
Kenties se vielä vasten mieltäs on;
Sä tiedät toki, kuinka suutelon,
Mink' annoin sulle, kylmästä' otit vastaan.

FRANK.

Mahdollist' on, kun ainoastaan
Ma aattelin, jos saisi suudelman
Tuon nähdä vanha, pöyhkeä von Dann.

JULIA.

Setääni miksi kutsutkaan?

FRANK.

Pois poista

Vaan pelko, vaaran päällen' ottaa saan.
Pöyhkeeksi kutsun miestä, joka toista
Edessään tahtoo maassa matamaan,
Joll' ei muu, kuin vaan miljonansa loista.

JULIA.

Tahtoiko setä sitä?

FRANK.

Juur' ei hän,

Lakeijansa ma toki tekevän
Herransa tahdost' arvasin senmoista.

(Lyhyt äänettömyys.)

Hänestä pääsimme nyt, Julia,
Sen askeleista kuulen portahitten
Jo kaikuvan —

JULIA.

No mitä sitten?

FRANK.

Nyt saamme suudella.

(Panee pois kehyksen ja nousee.)

JULIA (kieltämällä).

Hyv' ole, istu, työsi alota!

FRANK (loukattuna).

Siis setä, miljona jo ehti näyttää,
Mill' lailla käy sun itseäsi käyttää?
Mut' min' en tottele —

(Syleilee ja tahtoo suudella häntä.)

JULIA (sysäten häntä luotaan).

Mun olla suo!

Jääkylmä suutelosi jätä tuo!

FRANK.

Mut' Julia, kuink' ymmärtää tät' tainnen,
Mahdollinenko muutos on täänlainen?
Yks' suudelma?

JULIA.

Ei, nyt mun vuoron' on,
Vaikk' en, kuin sa, ma ole tunteeton.

FRANK (suuttuneena).

Tulinko siis tuonlaisen riemun tähden
Mä tänne susimaahan, missä saan
Hapata kenties viimein kokonaan?
Olinpa pöllö, jälkeenpäin nyt nähden.

JULIA.

On kaunis alku! Hapatako voit
Sen luona, jok' ol' ennen sulle kallis?
Ja synnyinmaalles susimaan sa soit
Nimeksi! Tuot' en sulta kuulla sallis.
Jos hapata et tahdo, istu vaan,
Mun rauhass' olla suo, käy maalaamaan.
Ainetta saat, jos tottelet vaan mua.
Paletti kätehes nyt kohdastaan
Alkaakses kerran työtäs aiottua.
Näät neidon suuttuneen. Ma malliks saan
Nyt tulla.

FRANK (vaipuneena itseensä).

Siis jää, toivo autuuteni,
Paikassa, jonne kauan halusin!
Hyvästi onni, saada painaakseni
Kalliinta aarrettani sylihin!
Vain nimi, varjo, onnen' olikin!

JULIA (liikuttavasti).

Mut Aksel, Aksel!

FRANK.

Käytöst' tät' ei kannan
Mies kunnian. Ja sen, joll' lempen' on,
Ollenkaan sortaa itseän' en anna.
Mä taidemiesnä saavuin talohon,
Enk' ole minkään orja tahdoton.

JULIA.

Mut Aksel, kuule!

FRANK.

Mua jumaloimaan
He rahamiestä pyytää tohtivat. —
Rukoilla hänt'! Ei, ennen korvans' soimaan
Ma kirouksill' laitan. Pohatat
Mä jättää tahdon kaikki kopeat.

JULIA (ottaen häntä käsistä).

Kuink', Aksel, olla voit noin raivoovainen,
Ett' arka tyttös sua kammoksuu?
En maalaritar enkä taide-nainen
Ma ole, kaavas saakoon joku muu.
Mies hausk' ei ole, joka kiivastuu.

FRANK.

Et suonut suudelmaa!

JULIA (kurottain suutansa häntä kohden).

Täss' ota kaksi.

FRANK (vetäen päänsä taakse päin).

Ei nyt, mut toiste.

JULIA.

Suo mun sormillani
Silittää otsas jälleen kirkkahaksi.
Vuos' siit' on mennyt, kun sit' tehdä sain.

FRANK.

Vait, joku käy.

JULIA (kuullellen).

Se tuuli oli vain.

FRANK.

Siis tahdot olla Juliani vielä?

JULIA.

Kenenkä, jos en sun, ma olisin?

FRANK (syleilee häntä).

No niin!

JULIA.

Vait, setä saapuu.

FRANK.

Tuuli siellä

Vain liikkui; nyt liet kultan' armahin.

JULIA (suutelee häntä keveästi otsaan ja irroitaksen).

Oi laske armas, hän se onpikin!

TOINEN KOHTAUS.

v. Dann. Frank. Julia. v. DANN. On kaunis päivä.

FRANK.

Liiaks' aurinkoa.

v, DANN. Se siitä juuri viehätystä saa.

FRANK.

Mun mielestän' ei, anteeks antakaa.

v. DANN. En käsitä ma moista arvelua.

FRANK.

Salin liika valo rasittaa.

v. DANN.

Ikävä, että ei näin avaraa
Tääll' ole yhtään toista kammioa.

FRANK.

Siis suuren tään tok' otan kernaammin.

v. DANN.

Se mielelleni. Ajatuksetkin
Myös käyvät huoneess' ahtaass' ahtaammiksi.

FRANK.

Jos syntyivät ne hullun hourehiksi,
Niin kyllä paisuvat.

v. DANN.

Sen luulisin.

FRANK.

Päiv' on tääll' ikävin.

v. DANN.

Kuink'? Ikävin?

FRANK.

Lyhdyssä ei käy kernaan maalaaminen.

JULIA (hiljaa Frankille).

Mut, hyvä Aksel, jäädä salihin en
Ma voi, jos häntä kohtelet vaan noin.

FRANK (hiljaa Julialle).

Ylpeelle ylpeä mä olla voin.

v. DANN.

Mut jollain lailla heikonnusta
Valolle antaa voitaneen kenties.
Voidaanko siinä tehdä palvelusta?

FRANK.

Voidaanko? Voidaan kyllä, mik' ois ies
Tahdolla? (Itsekseen.) Mult' et kuule valitusta.

v. DANN.

Te haastelette siinä niinkuin mies.
Mit' tahtoo, voi, on nähty, koetettu.

FRANK (hiljaa Julialle).

Olevinaan kas kuink' on vanha kettu.

JULIA (hiljaa Frankille).

Sävyisä ollos, oi, hän tosi on! (Itsekseen.)
Voi, laittamani juoma onneton
On kylleksikin nyt jo kuumennettu!

v. DANN.

On rantaan päästy, kun on uskallettu.
Mitenkä tehdään, kuinka sen ma saan
Nyt tietää? Käskekää te ainoastaan,
Kaikk' kuulevat.

FRANK.

No, joka akkunaan

He peitteen pankaat aurinkoa vastaan:
Se muistakaa, te herra, vasta vaan.

v. DANN. Peitteitä, Julia, koht' tänne haali.

FRANK.

Ma rupean jo kotiutumaan,
Mun täytyy itse tehdä niistä vaali.

v. DANN (hiljaa Julialle). Tuo mies on, joll' on miehen mieli, maali.

FRANK.

Tuo saattajani, vanha pötkelö
Alhaalla lie?

v. DANN.

Ken, vanha Trygg'ikö?

FRANK.

Isännälleen tuo altis apulainen
Emännän luo mun vienee —

JULIA (hiljaa Frankille).

Ilkiö!

FRANK.

Tuon herran viime matkast' tuta tainnen.

(Menee.)

KOLMAS KOHTAUS.

v. Dann. Julia.

v. DANN.

Niin on, kuin arka olisin,
Mies varakas ma, eessä nuorukaisen
Tuon köyhän, maassa miehen en senlaisen,
Niin jalon, suoran päässyt parihiin.

JULIA (itseksseen).

No kiitos Herran, siis mä kuitenkin
Pelosta pääsen.

v. DANN.

Varmaan valtakunta
Sen-moista miestä ei voi näyttää monta,
Sen ensi katse kohta voitti mun.

JULIA.

Mut, setä, hän tok' oisi kohtelun
Siivomman saanut näyttää kohden teitä:
Hän, vieras vielä, röyhkeä on niin.

v. DANN.

Vai röyhkeä? No niin! Hän kyll' ei peitä
Lauseitaan sievistelmiin imeliin.
Hän röyhkeä on liehakoimisiin.
Te suositte, sen tiedän, kielekkäitä,
Jotk' käyvät varpain, eivät vastaan väitä
Ja joilla puhe niinkuin kirjast' on.

JULIA (itseksseen).

Oi, viisas, hulluun jouduit uskohon.

v. DANN.

Mut toist' on kääntää tyttö-riepuin päitä
Kuin voittaminen viisaan suosion.

JULIA.

Mut hyvä setä.

v. DANN.

Mikä on?

JULIA.

Meit' tuomitsette väärin sittenkin.

v. DANN. Epäilen, vaikka kernaan uskoisin.

JULIA.

Ain' ovat heikot olleet mahtajitten
Mielestä pienet, hengen toimihin.
Ja uhrin' näiden mielijohtehitten
Vain olla, heikkoin toim' on ylevin.
Mut kerran päivä vaimo-ihmisitten
Viel' loistaa kirkkaammin.
Olemme, miksi meidät toimititten.
Viheliäiset, suku kavalin,
Mieliksi pettymähän taipuvitten;
Totuuden myöskin parhain kannatin.

v. PANN. Mik' oppi!

JULIA.

Anteeks, setä ankarin!

Satumme oppia vain kuultelitten.

v. DANN. Satusi, laps', on satu sankarin.

JULIA.

En ihmettele toki, ajatellen,
Kuink' kokemus, mi teill' on, vähä on,
Ett' teette väärin vaimo-ihmisellen,
Häneltä kieltäin arvon, ansion.
Vain lempi lemmen saa, kuin palkinnon;
Tuot' ette tunne. — Anteeks', sydämellen
Tää ehk' käy —

v. DANN.

Satu jatkon saakohon!

JULIA.

Petosta saitte kultaa kylveskellen. —
Nimessä taivaan! Kyynel välkkyellen
Silmäanne nousee? Näky verraton!

v. DANN.

Auringon pisto vaan. Se on nyt hiisi,
Mist' aina saatkin kaikki kiikariisi!

JULIA (hellästi).

Mä nään sen, jäätä sielustanne on
Sulattanut nyt pisto auringon.
Ah, setä, mitä maassa kulkeissanne
Tos'-onnesta te saitte maistaa maan?
Silmäilkää kuluneita vuosianne!
Mit' antoi elo teille aarteistaan?
Mik' on sen voitto, riemu nauttimanne?
Niin kulta, rikkauden voima vaan.
Hnolt' yhtä suurt' toi teille tavaranne,
Sanoitte, varjeltaissaan, koottaissaan.
Mut puolisoa ette milloinkaan
Te ole saanut painaa rintahanne,
Te yksin nauttitten ja kärsittten.

v. DANN. Vain puhu, jätä tirkistäminen.

JULIA.

Kysynpä vaan, ken maassa avarassa
Vilpittä teille hellä ollut on?
Tääll' linnuupoika, joka lentohon
Loi siipens' äsken — joka, vielä lassa,
Milloinka teille harmin, vallaton,
Tuo mieleen, milloin hellän liikunnon.

v. DANN.

Liikunnon! Moist' ei ole olemassa! —
Sä yksin? Entä Trygg?

JULIA.

Hän ontelon

On hongan kaltainen siin' asiassa.
Maan vaivam valkeassa hohkavassa
Palanut paisti Bingen raukka on.
Se selvää lie, ett' emme voi, me kaksi
Opettaa teitä antamaan
Naiselle arvoa. — Mut tosiaan.
Silmänne käy taas summeaksi,
Vakuuttaa sen ma saan.

v. DANN. Jos niinkin ois, tok' kuulen. Jatka vaan.

JULIA.

Jo lausuin, mit' on mulla lausumista,
Enemmän ehk' kuin tarvitaan;
Totuutta siin' on, vaikk'ei mahdollista
Siin' ole voimaa ollenkaan.
Kuin ennen, nytkin korvain kuulla sai sen,
Kuink' alhaiseksi setä arvaa naisen,
Ja siksi — —

v. DANN.

Sai nyt korvillaan
Setäsi sulta piennen läksyn kuulla,
Kun lempimättä nähnyt pääll' on maan
Arvonne silmill', aistillakin muulla
Ja vaan teist' aina pauhaillen.

JULIA.

Ah, anteeks' suo —

v. DANN.

Suon sulle kiitoksen
Sanoistas suorall', lämpimällä suulla,
Jost' arvos on nyt kahdenkertainen.
En vaadi, että oisit silmilläsi,
Niin lyhyellä aiall' elämäsi,
Jo nähnyt läpi kuoren kalsean,
Mi vanhan sydämen' on kova pinta.
Mut suonissas jos puolet juoksevan
Sit' tunnett' tuta saisit tuskaisinta,
Mit' on siin' ollut, viikon päästä vaan
Sinusta, tyttö, ei ois kuortakaan.

JULIA.

Sydäntä oisko tuskiin toisihinkin
Teill' ollut, kuin vaan toisten hätähän?
Pelasko setä kuolon, elämän.
Peliä sitä, jota nimitän
Lemmeksi?

v. DANN.

Pelasin ja kadotinkiu.

JULIA.

Elätte sentään.

v. DANN

Jos se kipuna,
Jot' tuhka kolmikymmen-vuotinenkin
Jo peittää, melkein sammuenkin
On elämää.

JULIA.

Noin älkää puhuka.
Nyt tiedän, mist' on lämmin alkuns' saanut,
Mi teissä leimuumast' ei ole laannut,
Useesti saaden teidät sulamaan.

v. DANN. Aaveita jos näät, heti mennä saan.

JULIA.

Mut' miksi kieltää tunteit' eläviä,
Lempeitä, rinnassanne syntymiä,
Jotk' onnen muille suovat ainiaan,
Ja väliin lasten lailla leikkisiä,
Liehuillen riemuissaan ja harmissaan;
Jotk' eivät koskaan loukkaa, ainoastaan
Lämmintä luoden voivat nostattaa
Niin hellää rakkautta teitä vastaan?

v. DANN.

Tuot' tyttö hupsu haastaa miel'alastaan.
Miehellä mull' ei tunteit' olla saa;
All' lumouksen en saa olla.

JULIA.

Kuin muilla, kyynel nähdään teilläkin.

v. DANN.

Kannattaa täytyy vaikka taistelolla
Luonnettaan, arvoaan; jos olisin
Ma ihmis-inhooja, en ole nolla.

JULIA.

Useesti teill' on kyynel tok'.

v. DANN.

Kas niin!

Kaikk' arvaatkin sa kyyneleksi.
Silm' miehen pilviin uhkaaviin
Käy vaan, mut vaimon vetiseksi.

JULIA.

Sedänkin, jos sen suotte anteheksi.

v. DANN.

Sun kanssa jouduin pääsemättömiin.
Oletko silmissäni nähdä voinut
Todestaan vettä, jok' ois pisaroinut?
Välisti silmän' ehk' on hämärä
Sumuista, itku sit' ei pimitä,
Sumuista, jotka helpost' yli uivat.

JULIA.

Useesti silmänne mä märkinä
Näin, setä, niin ett' oikein kiillostuivat.

v. DANN.

Voivathan, hupsu, silmät aivan kuivat
Paisteessa päivän siltä näkyä.
Mut säästä mulle, lapsi, armahaisin,
Loruiltas hetki, vaikka pienoisin,
Ett' itseäni puolustella saisin.
Sill' onpa kevät, vaikka kylmäkin,
Välistä vanhallakin sydämellä,
Ja jäästä, jota yhä runsaammin
Sydämeen karttuu, sulaa kuitenkin,
Ei kyynel, mutta vieno sumu, hellä.
Ken sitä johtaa? kenen on se syy,
Ett' tahtoo silmässä se viivyskellä?
Mut silmä sairastuu ja synkistyy —
Se kevähäns' on.

JULIA.

Setä, jatka vielä.

Mitenkä vaimo se ol' luotukaan,
Jok' kerta hellyytenne tunteissaan
Lempenne hylkäs tyvenellä miellä?

v. DANN.

Kuin köyhä poika yksin päällä maan
Kukoistin turvatonna elon tiellä.
Kukoistin sentään, sillä sielussain
Ol' lempeä ja tulta, myöskin sain
Takaisin, tyttö, rakkautta kyllä.

JULIA.

Tok' ette ollut miesnä lemmityllä?

v. DANN. Sanoinhan köyhä olleheni vaan.

JULIA.

Ja hän ol' liian heikko kantamaan
Kullatta tuota rakkautta yllä?

v. DANN.

Ei hän, mut käskijänsä mahdillaan
Sen tek', ett' onni kummankin ol' unta.
Nuoruudellen on vanhuus johtokunta.
Ennenkuin aavistin, hän annettiin
Suvultaan suuremmalle armahaksi
Isältänsä sen kulttiin hohtaviin.

JULIA.

Ja teidän?

v. DANN.

Mun?

JULIA.

Kuink' kävi?

v. DANN.

Kävi? Niin,

Ma muutuin, kuin näät, täksi muumiaksi.

JULIA.

Ei laatuun käy noin käydä valhelmiin.

v. DANN (liikutettuna).

Seis! Mistä tulet hiiden kattilasta
Sanoja kirotuita noutamasta:
Ei laatuun käy? Mist' tulivat nyt ne,
Julia, suuhus? Juuri lause se
Mult' toivon päivän pimeäksi laitto.
Jo kukkiessa onneni se taittoi,
Se maassa mulle rauhaa suonut ei,
Karille mun se sekä "en voi" vei.

JULIA.

Karille? Että kuulla saan teilt' tätä!
Se muumiako on, jok' elämätä
Niin liekkii, kuin te?

t. DANN.

Laps', sa luulet sen.

Kun kammon tuota lausett' ilkeätä.
Jos oisit nähnyt, mink' ol' laatuinen
Eloni lemmen, toivon eläessä!
Vähinkin muisto vanhuudessakin, —
Mainitsen tuota vaikka hävetessä, —
Aioista noista saattaa aaltoihin
Kuohahtamaan jään kylmäss' sydämessä,
Kuin äsken, kun näin nuoren maalarin.

JULIA.

Hänenkö? Suokaa siitä selitystä — —

v. DANN.

Mä näin vaan ihmis-silmän silmäystä,
Mut silmän tuon, sen loisteen kirkkahan
Ma olen matkallani maailman
Kahdella nähnyt vaan maass' olevalla.
Hänellä, Julia, ja — armahalla.

NELJÄS KOHTAUS.

v. Dann. Julia. Rouva Bingen.

ROUVA BINGEN (tullen kiivaasti).
Nimessä taivaan, auttakaa, v. Dann,
Vastustamassa tuota maalaria!
Nään tuolla sen ja Tryggin tulevan;
Sen puolell' on tuo vanha hourehtija.

v. DANN. Niin lyhyesti, kuin te voitte vaan!

ROUVA BINGEN.
Sydäntä kyllä karvastella voipi,
Ett' outo mies noin kohta tullessaan — —

v. DANN.
Pois uikutus, se ilkeältä soipi.
Tyyneesti asiaan.

ROUVA BINGEN.
Niin tosiaan!
Tuo maalar' ryöstää tahtoo joka peiton.

v. DANN.
Hoh! tuoko näin nyt peljättänyt teit' on?
Hänestä päästään, jos ne annetaan.

ROUVA RINGEN.
Se mahdotont' on, herra, niit en anna
Hallistumahan akkunoihin panna.
Ah, ei, sit' en voi myöntää milloinkaan.

v. DANN (raivossaan).
Henk' kiusan häijyin, mitä on kenties,
Joll'ette heti vinkumisinenne
Pois näkyvistä, kuuluvista menne,
Niin hillitä en voi — —

JULIA (astuu väliin sormi nostettuna).
En voi?

v. DANN (lyöden otsaansa hämmästyksellä).
Ma mies!
Mut' voinpa näyttää kohta kärsimystä.
(Menee rouva Bingen luo nähtävällä
ponnistuksella pikaisuuttaan vastaan.)
Ettenkö, rouva, hetken lepäystä
Nyt tahdo? Tyyntykää ja istukaa.
Tää, näätte, on vaan turhaa asiaa.
(Hiljaa Julialle..)
Nyt näät, ett' on mull' itsehillitystä.

JULIA (hiljaa v. Dann'lle).
Jos setä näyttää vois, ett' teeskellystä
Voimanne tuo ei selvään näyttäis niin.

v. DANN.
Vait! tai sa myös mun saatat suutuksiin.
Kas vielä!
(Rouva Bingelle, joka on istahtunut,
mut yrittää nousta hänen lähetessään.)
Istukaa vaan, rouva jalo!
Sanoitte äsken, että hallistaa
Vois peittojanne päivän kirkas valo?

ROUVA BINGEN.
Ei hoidossain siks' ole teidän talo,

Ett' turmelisin teidän tavaraa.

v. DANN.

Mä kiitän! Huolta oivempaa te ette
Siit' tässä kuin myös muussa näyttää voi.

(Hiljaa Julialle).

No, kärsinkös nyt?

JULIA (hiljaa takaisin).

Te vaan kursaillette.

Vain kylmä sana teillä suussa on.

v. DANN (pudistain päätään ja mennen takaisin rouva Bingen luo lyhyen äänettömyyden jälkeen tyynempänä).

Alamme, rouva Bingen, vanhuuttamme,
Ja vanhuus ei juur' ole riemuinen.

ROUVA BINGEN.

Ei voi — —

v. DANN (kiivastuin taas)

Kuink'?

ROUVA BINGEN.

Estää, että kokoamme

Ain' ikä-aikaa vuodest' toisehen,

Kun eletään.

V. DANN (tyynempänä).

Sit' ei voi, myönnän sen.

Enemmän muuten voi kuin moni tietää

Ja kuin te itse, rouva, luuletten.

ROUVA BINGEN.

Pää-asia tok' että voidaan sietää.

v. DANN (itseksseen). Ol' oivast' tuo. Niin lausui äitikin.

ROUVA BINGEN.

Semminkin turvatessa toisiin.

v. DANN. Mitenkä?

ROUVA BINGEN.

Niinkuin minä muiden kanssa,

Jotk', onness' oltuansa aikansa,

Armoilla elävät nyt.

v. DANN (liikutettuna).

Rouvani,

Ma huolestun, te ette tosiansa

Tääll' armoill' elä. Viha puhkesi

Mult' äsken, mut se, niinkuin vanhastansa

Tunnette, haihtui yhtä kiireesti.

Puheeni kova suokaa anteheksi,

Se, Jumal' auta, on kuin mieli on.

Useesti, näätte, vanhuus voimaton

Mun saattaa äreäksi, riitaiseksi.

Tok' älkää luulko, ett'en kyllä keksi

Tääll' arvoanne, kuink' ois kartanon

Ja tavaran tääll' laita ilman teitä.

JULIA (hiljaa v. Dann'ille).

Nyt oikeit' taas soi kannel säveleitä.

v. DANN (hiljaa Julialle). Penikka, vaiti, näyttää unhotin, Kuink' olla masea voin kuitenkin.

ROUVA BINGEN.

Ehk' akkunasta päivä heikenneitä
Säteitä luo vaan.

v. DANN.

Mitä mietitten?

ROUVA BINGEN.

Mit' tahtovat he, saanen heille antaa.

v, DANN. Peitotko?

ROUVA BINGEN.

Niin, mä myöntää saanen sen.

v. DANN. Siin' oikein teette mulle mielehen.

ROUVA BINGEN.

Huokeesti huoiistun, kun paljon kantaa
Suruja sain.

V. DANN.

Mut' aika surujen

On mennyt, toivon sen?

ROUVA BINGEN.

Niin kiitos Herran!

On kumma, että nuoreen maalariin
Niin kiivastuin, vaikk' katsoa sain kerran
Sen silmiin läsnä.

v. DANN.

Kuinka?

ROUVA BINGEN.

Silmiin, niin!

Kun nuorna katsoin täällä enkeliin,
Valoa silmiss' sen vaan näin sen verran.

v. DANN.

Ne muistatten, vaikk' kohta seutumme
Te saitte jättää nähtyänne ne,
Ja niiden sammuttua palasitten.

ROUVA BINGEN.

Ken nähtyään ne unhottaisi sitten?

v. DANN. Ja maalarilla hänen silmäns' ois?

ROUVA BINGEN.

Niin on, kuin tuolla silmiss' salamois
Tul', loiste hänen silmäns' ihanitten.

JULIA (v. Dann'ille).

Jos poika ois tuo noiden nainehitten?

v. DANN. Nimensä silloin Frank ei olla vois.

VIIDES KOHTAUS.

Edelliset. Frank. Trygg (muutamilla peitoilla ja avainkimpulla).

FRANK.

Kyll' etsiminen kesti avaimitten.
Löytömme täss' on. Kohta siivoomaan
Jälkeemme siellä rouva Bingen menkään.

ROUVA BINGEN,

Voi, noit' en säilyyn saanut kätkienkään.

v. DANN (hymyillen rouva Bingen'ille). Aik' koetuksen teill' on tosiaan.

ROUVA BINGEN.

Ken suuttua vois hänehen? Ei kenkään.

(Mennessään.)

Vahinko silkkipeittoa on vaan.

KUODES KOHTAUS.

Edelliset (paitsi Rouva Bingen).

FRANK.

Nyt ihminen ol' ämmä mua vastaan,

Hän melua pit' äsken kauheaa.

v. DANN.

Anteeksi, herra, peitteens' ainoastaan

Hänessä lämmintä voi vaikuttaa.

FRANK.

Lämmintä? Harmiks' sitä sanokaa.

v. DANN. Saa anteeks' antaa vanhain heikot tavat.

FRANK.

Kernaasti, jos he hiljaa kokoavat

Vaan miljonია, ei, jos korskeina

He kerskaavat ja aina jamajavat,

Kuin mullistettava ois maailma.

v. DANN.

Se nuorten tap' on. Suoraan puhua

On hyvä, torujat ain' inhoittavat.

JULIA (hiljaa Frankille).

Hän suuttuu, joll'et nyt jo lopeta.

FRANK (huolimatta Juliasta, kiivaasti v. Dann'ille).

Mit' tarkoittatte tuolla lauseella?

v. DANN (tulisesti).

Ma tarkoitan...

(Malttaa mielensä.)

Ei, ollaan ystävinä.

Te ette kysy, enkä vastaa minä.

Kätt' antakaa.

FRANK.

Miks' sitä kieltäisin.

v. DANN. Pianpa kiivastun.

FRANK.

Niin minäkin.

JULIA (itseksseen).

No kiitos taivaan, siis jo myrsky tyyntyy.

v. DANN (hiljaa Julialle).

Tuost' tosi taidenieikka vielä syntyy.

(Frankille.)

Alussa sota meill' ol', ystävä.

FRANK.

Se rupesi jo melkein syttymähän.

v. DANN. Mun kiivaaks' saattaa puhe pistävä.

FRANK.

Ja mun, kun mulle herroin' ylpeillähän.

JULIA (varkain Frankille).

Mun tähten', Aksel, mieltäs hellytä.

v. DANN.

En kielt' tuot' ymmärrä; mut siitä vähän!
Silmänne sielulleni tulkki on,
Sovittain mulle kaikki vähin erin.

FRANK.

Jos niin on laita, kiitos kohtalon
Perusta olkoon tästä, jonka perin.

v. DANN. Isältäkö vai äidilt' tuli se?

FRANK.

Ei, hyvä herra, teitä koskene
Silmäini satu. Olkootpa ne kenen
Tahansa, lie teist' yhtä. Sivumennen
Peruksi jouduin sanomaan ma ne,
Kun lasna täällä kuulin niitä ennen
Siks' arvelevan naapuriemme.

v. DANN. Ma kummaksun.

FRANK.

Se loppuu. Tehdään työtä!

(Trygg'ille.)

Saaliinne, ukko, pankaa paikalle,
Te työssä tässä saatte olla myötä
Ja noihin kolmeen akkunahan lyödä
Peittonne.

TRYGG.

Kuinka saan ne riippumaan?

FRANK (viitaten pöytään päin).

Vasara, naula ota, joutuisaan!

TRYGG.

Läp' peiton toki ei voi lyödä naulaa.

FRANK.

Vastustusvirttä tahdotkos taas laulaa?

TRYGG.

Ohoo!

v. DANN.

Ei voi? Hyi! Naulitse sa vaan!

(Trygg kiinnittää peitot ylös.)

FRANK.

Tässä' akkunass' stafflia seisokaan.

(Muuttaa stafflian sen paikkaan ja asettaa ylös kehyksen.)

Ja tässä, Julia — (oikaisee sanansa) neitiseni, teille
Tuon tuolin, istukaa!

v. DANN (hiljaa Julialle). Hän taltuttaja oiv' on mamselleille.

JULIA (itsekseen).

Ehk' ukkojakin voi hän taltuttaa.

FRANK (Julialle, jok' on istunut, ottaessaan piirustimen ja asettuessaan taulunsa eteen).

Se muoto luokaa kasvoin liikenneille,
Kuin koska riemu kirkkaiksi ne saa.

v. DANN.

Se, herra Frank, nyt suoraan sanokaatte,
Tääll' olla saanko työtä katsellen?

FRANK.

Sen puhe suor' on, jok' ei pelkää; saatte
Tääll' olla, jos on teille mielehen.

(Julialle.)

Ei! Istukaa nyt syrjään katsoen.

v. DANN.

Kysyä suokaa vielä: onko puku
Sopiva? Ehk' on jokapäiväinen
Se liian, pelkään? Tietää soisin sen.

FRANK.

Tahtooko hovi-naisna neittä suku
Ehk' esitellä?

V. DANN.

Pila heittäkää!

Makunne hälle vaatteet määräjää.
Ma puolestan' ain' nähdä hänet soisin
Niin korotonna, kuin nyt nähdä saan,
Vanhalle mulle maalataan hän vaan.

FRANK.

Se hausk' on kuulla, sanoa ma vois
Osanneen teidän siinä oikeaan.

v. DANN.

Jos kuvan muotoisens' saan, valmis oisin
Ma maksamaan sen summin suurenmoisin.

FRANK.

Taas aatoksenne siirtyi miljonaan;
Mut kuulkaa, mulla määrätty on hinta,
Ja suosijoille mull' on kova rinta.

V. DANN (itseksseen).

Tuot' itsepäistä paikalta ei saa.

JULIA (v. Dann'ille).

Oi setä, kestää vielä koittakaa!

FRANK.

Neit', olla tyyni täss' ois sopivinta!

(Trygg'ille.)

Ja te, te työnne teitte, menkää pois!

Ken käskee teidän täällä tollakoita!

v. DANN. Trygg, mene! Vaiko sanomista ois?

TRYGG.

Ei, herra!

FRANK.

Marssi pois siis, vanha noita!

(Trygg puristaa nyrkkiänsä ja menee muristen ulos.)

SEITSEMÄS KOHTAUS.

Edelliset (paitsi Tryggiä).

v. DANN.

Nuor' ystävä, jos kärsimyst' teill' on,
Vapaasti suokaa haastaa mun. En koita

Teit' tutkia, mut mull' on arveluita,
Ett' taidr-elo teill' on varaton.

FRANK (hymyillen).

Niin, herra, köyhäin kuulun joukkohon.

v. DANN. On taiturin tiell' orjantappuroita.

FRANK (vilkaisten Juliaan).

Myös ruusuja, jos tietää löytää noita.

v DANN.

Ma aattelin, kun nyt jo olenton'
On varjo siitä vaan, mit' oli ennen,
Ja vartoo joka päivä kuolemaa,
Jollenkin ystävälle, hautaan mennen,
Tiet' orjantappuroista puhdistaa.
Mull' aarteit' on, jos tuhlaan miljonankin,
Jää sittenkin, mill' elon tarpeet hankin.
Liialla tuolla tuskin mitäkään
Elossa teen, en kuoloss' sitäkään.
Ma kaikkialta kuulusteltuani
En sukulaista, jolle tavarani
Antaisin, ole kuullut kustakaan;
(Osoittaen Juliaan.)
Jos siks' en lue tuota pientää piikaa,
Markankaan hintaist' tuskin arvoltaan.
Hän kaikki saa, ja siin' on sentään liikaa.
Nyt huomaatten, miks' äsken viitaten
Sit' tarjosin, mit' antaa saanut en.

FRANK.

Mut min'en nää, mit' tehnyt teille oisin,
Joll' ansaita ma suosionne voisin.

v. DANN.

Juur' ette mitäkään, syy on vaan tää:
Minua katsehenne miellyttää.

FRANK.

Sit' tuskin teiltä toivoa ma tohdin.
Enempi tarvettanne jos teill' on,
Hyvyyttä näyttää voitte muita kohdin,
Ma olen tullut siihen uskohon,
Ett' armoin all' on vaan mies kelvoton.

JULIA (itseksseen).

Mit' aattelin! Voi ynseätä mieltä!

v. DANN (hiljaa Julialle). Tuost' tulee maalari, sit' ei voi kieltää.

JULIA (hiljaa v. Dann'ille).

Viel' yksi kerta, setä, koittakaa!

v. DANN.

San koittaa, mut se tyhjään raukeaa.

(Frankille,)

Kuin taideniekka tekin toisten lailla — —

FRANK (keskeyttäen).

Leikkaako neiti laukkaa katkeraa?

v. DANN.

Ma tarkoitan, ett' tekin taiteen mailla
Matkustaisitte ympär' Europan.
Varatta sit' ei saada aikahan.

FRANK (näyttäen piiruntintaan).

Varani täss' on.

v. DANN.

Hyvä, mut vaan vastaan
Rahoja antiaan suo maailma.
Varm' olkaa herra, vaunut ainoastaan
Ja hevoset jo ovat kalliita.

FRANK.

Jalkaisin varaton voi kulkea.

v. DANN.

Te käytte. Tiedättenkö kärsimystä.
Mi kohtaa käyvää, kuinka pitkä tie
Useesti kävijältä voimat vie,
Ett' on se kalliin aian hävitystä?
Mut olkoon, että maaliin saavutten.
Taidetta harjoittaa siell' aattelette.
Mut teill' ei ole ruumis rautainen,
Vaatetta, ruokaa, suojaa tarvitsette.
Se maksaa; teill' ei rahaa; sanokaa,
Siell' aiotteko olla, tehdä työtä?

FRANK.

Niin, herra, voihan nälkää koettaa
Ja piukemmalle pingoittaa vaan vyötä.

JULIA (hiljaa v. Dann'ille).

Hän taidemies on.

v. DANN (hiljaa Julialle).

Ei se vaan, mut mies.

FRANK.

Levätä neiti tahtonee kenties?

v. DANN.

Apua halpaa halveksien jääte
Siis kieltohonne?

FRANK.

Syyni mainitsin.
Hyvyydestänne mua pitäkääte
Velallisena teille kuitenkin.
Väriä noutamaan nyt kiirehin.

(Menee.)

KAHDEKSAS KOHTAUS.

v. Dann. Julia.

v. DANN (katsellen piirustusta). Tuoss' yhdenmuotoisuus on tosiansa.

JULIA.

Oi setä, käydä soisin kuolohon.

v. DANN.

No mitä? Järvi tuolla ulkon' on,
Käy, syöksy siihen elämäsi kanssa.

JULIA.

Pilkatkaa! Miel' on mulla totinen.

v. DANN. Mi neidell' aiheena on murhetten?

JULIA.

Tuo herra Frank, kuink' kopeudessansa

Hän teitä vastaan käytäksen.

v. DANN. Tuot' älä, tyttö, pane mielehen.

JULIA.

Hän köyhä on, ma tiedän, mielessään hän
Murhetta kantaa mustaa, kalvavaa.
Suvutta, ystävättä ketäkään hän
Ei etsi, eikä tunne arvoisaa.

v. DANN. Hän siin' on kuin ma, sepä riemuittaa.

JULIA.

Mut miks' ei hän, kun tavarastaan
Hänelle setä tarjoo apuaan,
Murheestaan tahdo luopua?

v. DANN.

Ma vastaan:

Miehuutta, jaloutta on se vaan.

JULIA.

Mut eipä käytöksensä kuitenkaan...

v. DANN. Se kohteljaampi olla sais, — en kiellä.

JULIA.

Hyv' olemasta älkää väsykä,
Sydäntänne te seuratkaa vaan vielä,
Jok' on kuin kulta kirkas, heleä.

v. DANN (tukiten korvansa). Oletko, tyttö, hourivalla miellä?

JULIA.

Tunnustaa täytyy mun nyt surukiellä
Olleeni käytökseen sen syyllisnä.

v. DANN.

Sä syyllisnä? Se viel' on hullumpata!
Kuink' ymmärtäisin tuota asiata?
Kuink' käytöksensä koskis sinua?

JULIA.

Sen selitän, vain kuulkaa minua.
Ma tyhmäst' tein kaks' ehdottelemata
Itsellen'.

v. DANN.

Arvoitusta vieläkin.

JULIA.

Sanoinhan, Frankin tunsin muinahin,
Köyhäksi tiesin hänet tavarasta.
Ylpeemmäksikin monta varakasta.
Mut silloin tulevaisuus loistavin
Kuvastui hälle vielä taiteen tiellä.
Hän saapui tänne, murretulla miellä
Nyt hänen tänne tulleen aavistin.
Nyt luulin hänt' ett' auttaa taitaisin.
Kun tiesin, ett'ei setä keltään kiellä
Apua, joka miehen uljahan
Laill' ilmestyy ja suosionne voittaa.
Ma silloin päätin keinoani koittaa.

v. DANN.

Ja keino tuo, jos oikein arvajan,
Varmaankin neroasi kunnioittaa.

JULIA.

Trygg ilmoittaa sai, että herra Dann
Tyrannin lailla rikkaan, mahtavan
Lakia mielellänsä muille laatii,
Kaikilta nöyryytt' orjallista vaatii.

v. DANN (kummastuneena). Pitääkö kirota? Mik' olikaan Sill' aikomukses?

JULIA.

Ylpeyttä nostaa
Frankissa, jos se sammunut ois vaan.

v. DANN. Se nousikin?

JULIA.

Se nousi tosiaan,
Niin että kauhulla se mulle kostaa.

v. DANN.

Kun, neiti, saatit nyt mun tuntemaan
Tuon kauniin keinos, min sait kalliist' ostaa.
Sanoppa, kuinka niin sä tehdä voit?
Kuink' aikaa, paikkaa, kansaa valikoit?
Tää hulluinta on, mitä kuuluville
Sa mulle joskus toit.
Kautt' Trygg'in täten mua maalarille
Alentaa, keino tosiaan ol' uus.
En ymmärrä, mist' tuli vajavuus
Tää koulun-käyneen neiden tuntehillle.

JULIA.

Sen, setä, aikaan sai naiskavaluus.

v. DANN.

Se juuri. Niin, mun nauraa täytyy sille.
Mut huomaatkos, mit' toimehen
Naiskavaluudellas sait tässä?
Miest' tuota nuorta lemmin, tahtoen
Hänt' auttaa kaikin muodoin elämässä;
Kun ystävänä tarjoustu teen,
Tyranni olen hänen luullakseen.
Milt' ottaa lahjaa? Mieleens' ei se tulle.
Hän ylpeä on ylpeälle mulle.
Milt' tehdä voisi nyt? No, olihan
Sull' onnens' ohjat; oikeihin se teihin
Nyt ohjaa lailla viisaan ajajan!
Ma neuvoton en koskea voi heihin;
Puhella kanssaan tuskin uskallan,
Pelosta että juones paljastan.

JULIA.

Miks' setä koskee noihin kekäleihin,
Jotk' kaluavat kyllä mieltä jo!
Ah, tointua mun suokaa tuokio!
(Miettii hetken käsi silmien yli.)
Se laatuun käy, on neuvo syntymässä,
Niin oikein, vaikka päätä huimaisee.
Sormusta Frank tuo vielä kantelee,
Kuin Ruotsiss' ennen, sen näin äsken tässä.
Hän varmaan mitäkään ei sillä tee.
Muodossa koittakaa nyt lempeässä
Sit' ostaa, paljon siitä tarjoten;
Sill' onkin kivi ruhtinaallinen.

v. DANN.

No, koittaa saapi. — —

(Kuultelee, Askeleita kuuluu portailla.)

Vaiti, hän on lässä.

YHDEKSÄS KOHTAUS.

Edelliset. Frank (kantaen värirasiaansa toisessa kädessä ja toisella sysäten edellänsä silimaalaria edellisestä näytöksestä).

FRANK.

Jos halu teill' on käydä jakohon,
Ammattiveli, herra, tässä on!
Pulistaan ruikuttaa hän ainiansa —
Kivetkin liikuttais se kovimmat —
Vaimostaan sairaast', urkupiipuistansa,
Jotk' kaiken päivää leipää vinkuvat.
Hänelle suokaa liikatavarat.

v. DANN.

Frank herra! Hän tääll' ylhääll' oli juuri.
Ja silloin hän jo lahjan sai;
Mut tarpeesensa on se kai
Vaan pisara, ja saantins' ei lie suuri.
No niin, hän suuremman viel' lahjan saa,
Kuitenkin teidän tähden. (Miehelle) Maalatkaa
Valmiiksi aita, sitten mielin määrin,
Te herra, hinta määrätäkää,
Jos suurempikin, ei se ole väärin,
Puoleksi vaan sen tahdon ylentää.
Nyt työhön, aika on nyt tärkeää,
Nyt työnne tuottaa kasvun viljaisen voi.

SILIMAALARI.

Ah, armollinen herra, mulle on,
Mit' tunnen, ilmoittaa nyt mahdoton —
En teitä kyllin kiittää vaivainen voi.

v. DANN (raappien kiivaasti päätään). Rauhassa menkää, voideltu te En-voi Kuningas Mahdottoman valtion!

(Silimaalari rientää ulos.)

KYMMENES KOHTAUS.

Edelliset (jäljelle jääneet).

JULIA.

Miks', setä, peljätätte äänellänne
Mies-parkaa aina? Onko oikein se?
Kaikk' aikaan saavanne te luulette,
Vaikk' ette hillitä voi itseänne.
En voi — sen lauseen itsenne
Ois lausuminen tääll' ain' itsestänne.

v DANN (suurenmoisella liikenteellä).

Selitä, kuink' "en voi" tuo kuuluu tänne.
En nähdä taida silmittä,
En ottaa taivaalta voi kuuta,
Enk' kylvää pilvihin voi tähtiä — — —

JULIA (keskeyttäen).

Sit' ei voi, muuten kaikkea voi muuta.

v. DANN.

Tukitse, kiusan kappale, jo suuta!
Selitä tarkemmin, mit' en ma voi!

JULIA (hellästi, mutta hilpeästi).

Te ette kärsivää voi koskaan nähdä:
Sieluunne ihmispyyntö aina soi;
Apua siinä koitatte te tehdä,

Miss' sydän tuskissaan vaan vaikeroi.
Te ette voi — miss' on vaan ylevyyttä,
Jot' estetään sen riennoiss' ilman syyttä —
Sit' auttamatta olla; ystävä
Ja vihamies saa teiltä sääliä.
Useesti ilmoittavat värisevät
Äänenne säveleet, mit' tunnette:
Ja ett' on sydämessä teillä kevät,
Ilmoittaa vesi vanhan silmänne.

(Kiertää kätensä hänen kaulansa ympäri.)

Ah, hyvä setä, nyt taas kyönele!

v. DANN (lykkää häntä luotaan, pyyhkäisee kädellään äkisti silmiään. Frankille, joka sill' aikaa on laittanut palettinsa valmiiksi).

Kas tuossa näätte, herra, linnun, jolla
Sanaakaan totta tuskin suussa on.
Tuon seurass' saan nyt joka päivä olla.
Jok' kaikki väentää, kääntää kierohon!

FRANK (itseksensä näkyvällä liikutuksella).
Trygg konna! Valhees kostan palkinnolla
Kovalla. (Merkiten Julialle) Neiti istuu tuokion.

v. DANN.

Tytöltä tuolta mitä kärsin, nähdä
Jo voitte ainoast' täst' tempustaan;
Näin mustaksi ja valkeaksi tehdä
Setänsä voi hän, kuinka tahtoo vaan.
Enemmän tahdotteko vielä kuulla?

JULIA.

Puhtaalla pysykää nyt, setä, suulla!

FRANK (Julialle).

Kasvoissanne mi vaihe värien!
Poskenne hohtaa, kuin se tulta oisi.

v. DANN.

Frank herra, sormus jalokivinen
Teill' on niin kirkas, kuin se salamoisi;
Timanttiin halu mull' on, myönnän sen.

FRANK.

Ja sitten?

v. DANN.

Jos se myytävänä oisi,
Määrätkää hinta, vaikk' kuink' korkea.

FRANK.

Sen hintaa, herra, ette aavista,
Kultanne ei sit' osta: silmää kaksi
Ja sormuksen tään mulle ainoaksi
Peruksi jätti äiti vainaja;
Katselkaa, suur' on se ja ihana.

(Ojentaa kätensä lähelle v. Dann'in silmiä.)

v. DANN (hypähtäen ylös tuoliltaan). Nimenne Frank ei ole, nimeänne Salaatte?

FRANK.

Mist' tuo luulo heräjä?

v. DANN. Todistus varma siit' on sormus tää.

FRANK.

Tää sormus?

v. DANN,

Kuulkaa vaan! Kun sinne tänne
Sain kulkea ma halki maailman,
Naiselle, jok' ol' ennen morsian
Minulle, lähetin tuon perimänne
Sormuksen — naisellen, jonk' kanssa en
Mä päässyt rikkauteen, onnehen.

FRANK.

Oi ihme!

v. DANN.

Kuulitteko äidiltänne
Mun nimeäni?

FRANK.

En. Hän yhtä vaan
Mainitsi nimetöntä armastaan,
Jok' oli ulkomailla matkatiellä
Ja sieltä lähetti tään sormuksen —
Kuin nimenne soi sanans' viimeinen.

v. DANN.

Mit' antoi taivas mulle vielä!
Syliini tule, rikkautehen,
Kuin poikan', astu! Miksi, ystäväni,
Nimesi muutit?

FRANK.

Kun ma kantamaan
Kopeeta, suurta sukunimeäni
Köyhältä liian näytin mielestäni.

v. DANN.

Nyt, poikan', nostaa lippus uudestaan,
Kuin satamassa, aik' on tullut sulle.

JULIA (pyyhkeissään kyyneleitään, sysää veitikkamaisesti v. Dann'ia syrjään ja lyö käsivartensa Frankin kaulan ympäri).

Sylistä osa suotanee myös mulle?

v. DANN (hämmästyneenä).

Mit' tää on? Päästä! Tuohan hulluutt' on.
Houritko, sano, aattelematon?
Sult', tyttö, järki kokonaan on poissa.

JULIA (teeskellyllä yksinkertaisuudella).

En tehdä taida missään asioissa,
Mit' oikeaksi setä aattelee.
Ma teen kuin setä. Enkö oikein tee?

v. DANN.

Viisaana näin et, tyttö, tehdä vois sa. —
Mä hämmästyn. Suo, poikan', anteeks', suo!
Välisti on kuin hiukan hupsu tuo.

FRANK.

Nyt aik' on että putoaa jo peite.

(v. Dann'ille.)

Isäni — pojaksennehan mun teitte —
Ei Julianne vasta nyt näin tee;
Meill' oli tää, min hän näin kertoilee,
Jo Ruotsiss' sopimus — hän sit' ei peitä,
Jonk' ilmoituksest' arkuus esti meitä.

v. DANN.

Päivästä tästä, min nyt nähdä sain,

Ma siunaan, kiitän taivaan enkeleitä.
Sielt' tulvaa riemu mulle virroittain.

(Sulkee syliinsä molemmat.)

JULIA.

Nyt, setä, pääsin tuskastani, teitä
Tyranniks' esitin ma, mua te
Hupsuksi, — kuitattu on velkamme.

v. DANN. Ain' naljaillet.

JULIA (katsoo v. Dann'in kasvoihin).

Mi silmässänne kiille

On tuo? Kas, eikö kyynel siinä piille?
Se putoaa, sen toinen ennättää;
Hämällään setä on, se myöntäkää.

v. DANN (pyyhkäisee silmiään). Kyynelkö? Missä merkin näät sä tuosta?

JULIA.

Ujoilematt', oi, antakaa sen juosta!
On vanhuutenne päivä kaunis niin,
Kun sulavi sen kylmyys kyyneliin,
Kun kasvoiss' sielun liikkeet värisevät,
Kun silmä sairas on, kun sill' on kevät.

v. DANN.

Suus sulje, tyttö, nyt! Ma voin kuin mies
Karaistu, minkä joku voi kenties;
Onnenne nähdä, rintaa vasten rinta
Syleillä, mit' on mulle kalliuhinta,
Pieninkin kyynel, minkä riemu loi,
Nyt tukahuttaa — lapset, sit' *en voi!*

(Esirippu lankee).

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EN VOI: PERHEKUVAUS KAHDESSA NÄYTÖKSESSÄ

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you

have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic

works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to

the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.